

Прокуратура Південного регіону України
з нагляду за додержанням законів
у воєнній сфері

ПАМ'ЯТКА
щодо соціального та правового захисту
військовослужбовців
та членів їх сімей

видання 2-ге, змінене та доповнене

Одеса
2014

Упорядники:

Богуцький Павло Петрович, прокурор Південного регіону України з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері, державний радник юстиції 3 класу, кандидат юридичних наук

Плешко Едуард Анатолійович, начальник відділу прокуратури Південного регіону України з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері, старший радник юстиції, кандидат юридичних наук

У підготовці пам'ятки взяли участь:

Чухрій Сергій Владиславович, заступник Одеського обласного військового комісара – начальник відділу обліково-мобілізаційної роботи, полковник

Чайковський Юрій Володимирович, офіцер відділу оперативної та територіальної оборони Одеського обласного військового комісаріату, кандидат юридичних наук

Ця пам'ятка, що масово видається за сприяння Одеського обласного військового комісаріату та благодійної громадської організації «Фонд надання допомоги морякам «Асоль»», має на меті підвищення рівня правової обізнаності військовослужбовців, та містить лише основні положення законодавства станом на початок червня 2014 року.

Зміст

1. Загальні питання соціального та правового захисту військовослужбовців 4
 2. Особливості соціального захисту осіб призваних за мобілізацією та учасників антитерористичної операції. 8
 3. Соціальні гарантії членам сімей військовослужбовців 32
- Нормативно-правова база 41

1. Загальні питання соціального та правового захисту військовослужбовців

Захист суверенітету і територіальної цілісності України є справою всього українського народу. Держава відповідально ставиться до соціального та правового захисту своїх військовослужбовців, рівень якого більш розвинений та значно вище ніж для інших категорій громадян.

Соціальний захист військовослужбовців – діяльність (функція) держави, спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі. Це право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, у старості, а також в інших випадках, передбачених законом у зв'язку з особливим

характером військової служби, яка пов'язана із захистом Вітчизни.

Загальна система соціального та правового захисту військовослужбовців в Україні передбачає надання визначених законом пільг, гарантій та компенсацій.

Серед них, зокрема, такі види забезпечення:

- фінансове
- речове
- продовольче
- медичне
- страхове

Основою соціального та правового захисту військовослужбовців є приписи:

- Конституції України;
- Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»;
- Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу»;
- Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»;

– Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

Низку питань соціального захисту врегульовують постанови Кабінету міністрів України.

Принциповим положенням є те, що ніхто не вправі обмежувати військовослужбовців та членів їх сімей у правах і свободах, визначених законодавством України.

Питання соціального та правового захисту завжди були та залишаються серед пріоритетів діяльності спеціалізованих прокуратур з нагляду за додержанням законів у війсьній сфері.

Поточні події змусили законодавця переглянути та посилити існуючу нормативно-правову базу на цьому напрямку.

Зважаючи на непросту ситуацію в країні, Верховна Рада затвердила указ про часткову мобілізацію в Україні. Порядок проведення мобілізації регулюється законами України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про військовий обов'язок і військову службу» та іншими нормативно-правовими актами України.

Соціальні гарантії військовослужбовцям – запорука боєздатності нашої армії і впевненості її воїнів у майбутньому.

Слід взяти до уваги, що відбувається подальший розвиток та суттєве *вдосконалення соціального законодавства України*, у зв'язку з чим, тільки за останній місяць, внесено низку змін до нормативних актів України, що стосуються соціального і правового захисту військовослужбовців, які були призвані на військову службу під час мобілізації, на особливий період.

2. Особливості соціального захисту осіб призваних за мобілізацією та учасників антитерористичної операції

Мобілізація – комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу. Мобілізація може бути загальною або частковою та проводиться відкрито чи приховано.

Військовозобов'язані, які були призвані на військову службу під час мобілізації, в особливий період, набувають нового юридичного статусу – військовослужбовці, внаслідок чого на них розповсюджуються пільги, передбачені Законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про соціальний і правовий статус військовослужбовців і членів їх сімей», та інших нормативно-правових актів.

Особливий період – період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій.

Після переведення військових частин на організацію та штати воєнного часу, для призваних військовозобов'язаних розпочинається проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період.

Військова служба за призовом під час мобілізації, на особливий період є одним із видів військової служби.

Громадяни, які перебувають у запасі і не призвані на військову службу або не залучені

до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, під час мобілізації, можуть бути відповідно до закону залучені до виконання робіт, які мають оборонний характер.

Демобілізація військовослужбовців, призваних на військову службу під час мобілізації, на особливий період, може бути здійснена, за умови стабілізації воєнно-політичної обстановки навколо України, після оголошення рішення Президента України про демобілізацію, час та порядок якої буде визначено відповідним Указом Президента України. Демобілізація проводиться поетапно упродовж певного часу.

Право використовувати весь комплекс гарантій соціального і правового захисту, встановлених законодавством як для військовослужбовців.

Діючим законодавством визначається, що час проходження військовослужбовцями військової служби в особливий період, що оголошується відповідно до Закону «Про оборону України», зараховується до **вислуги років, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби на пільгових умовах** у порядку, який визначається Кабінетом міністрів України.

Держава гарантує військовослужбовцям достатнє матеріальне (продовольче, речове), грошове забезпечення (компенсацією за піднайом жилого приміщення), охорону здоров'я та безоплатне лікування, а також забезпечує соціальну та професійну адаптацію військовослужбовців, які звільняються з військової служби.

Особлива увага при внесенні змін до існуючої системи соціального і правового захисту військовослужбовців приділяється саме гарантіям забезпечення осіб, призваних під час мобілізації, в особливий період. Так, конкретні зміни торкнулися усіх видів забезпечення військовослужбовців.

Щодо грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2014 року № 111 «Питання грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період», військовослужбовцям, призваним під час мобілізації, грошове забезпечення виплачується в порядку та розмірах, установлених

для осіб офіцерського складу, осіб рядового сержантського та старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом.

Цим військовослужбовцям щомісячне грошове забезпечення виплачується за місцем перебування у списках особового складу військових частин, до яких вони призначені:

- з дня зарахування до списків особового складу та до дня вступу до виконання обов'язків за посадою, на яку вони призначені, – оклад за військовим званням, посадовий оклад (офіцерам: мінімальний посадовий оклад, передбачений за первинною типовою офіцерською посадою «командир взводу» /750 грн./; особам рядового, сержантського та старшинського складу: мінімальний посадовий оклад за I тарифним розрядом /450 грн./), надбавка за вислугу років;

- з дня вступу до виконання обов'язків за посадою – оклад за військовим званням, посадовий оклад за займаною посадою, надбавка за вислугу років, щомісячні додаткові види грошового забезпечення, премія, щомісячна додаткова грошова винагорода.

Приклад. Мінімальне місячне грошове забезпечення солдата з усіма виплатами становить 2340 грн. Командир взводу (лейте-

нант) отримує 3800 грн., командир батальйону (підполковник) – 5660 грн.

Конкретний розмір грошового забезпечення особи, призваної на військову службу за мобілізацією залежить від займаної посади, військового звання, вислуги років, виконуваних обов'язків.

Додаткові гарантії трудових прав.

Згідно із вимогами частини 3 статті 119 Кодексу законів про працю України за працівниками, призваними на військову службу під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, зберігаються місце роботи, посада і компенсується із бюджету середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, в яких вони працювали на час призову, незалежно від підпорядкування та форми власності. Виплата таких компенсацій із бюджету в межах середнього заробітку проводиться за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Одночасно вони отримують грошове забезпечення як військовослужбовці.

З метою безумовного виконання законодавства в сфері оборони, мобілізації та захис-

ту прав громадян України, які призвані під час мобілізації постановою Верховної Ради України від 06.05.2014 № 1238-VII «Про додаткові заходи щодо зміцнення обороноздатності та безпеки держави» доручено Генеральному прокурору України перевірити факти звільнення з роботи та відмови у виплаті заробітної плати громадянам, призваним на військову службу в зв'язку з мобілізацією. У разі вчинення керівниками підприємств вищезазначених фактів військовозобов'язаним необхідно звернутися до органів прокуратури.

Після проходження військової служби за призовом під час мобілізації військовослужбовці набувають **переважне право залишитися на військовій службі** на попередній або за їх згодою на іншій, не нижчій, ніж попередня, посаді.

Нарахування одноразової грошової допомоги, яка буде виплачуватися на день демобілізації.

Військовослужбовцям, які були призвані на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, виплата одноразової грошової допомоги здійснюється за період такої служби з дня їхнього зарахування на службу без

урахування періоду попередньої військової служби, на якій вони перебували у мирний час, за винятком тих осіб, які при звільненні з військової служби у мирний час не набули права на отримання такої грошової допомоги. Зазначена допомога виплачується на день демобілізації таких військовослужбовців. Умови та порядок виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям, призваним на військову службу за призовом у зв'язку з мобілізацією, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Збережено *право на підприємницьку діяльність* для приватних підприємців, при їх призові на військову службу під час мобілізації. При цьому державна реєстрація підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців не припиняється.

Призвані на військову службу під час мобілізації або залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, на весь строк їх військової служби звільняються від виконання своїх обов'язків зі сплати Єдиного соціального внеску.

Самозайняті особи (фізичні особи – підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність), які мали або не мали найманих працівників, призвані на військову службу під час мобілізації або залучені до виконання обов’язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, під час особливого періоду, визначеного Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», на весь період їх військової служби звільняються від обов’язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податку на доходи фізичних осіб, а також **звільняються від обов’язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з єдиного податку.**

Відповідно до пункту 15 статті 14 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» військовослужбовцям з початку і до закінчення особливого періоду, а резервістам та військовозобов’язаним – з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду штрафні санкції, пеня за невиконання зобов’язань перед підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності,

у тому числі банками, та фізичними особами, а також проценти за користування кредитом не нараховуються.

На сайті Міністерства оборони є зразок листа, який рекомендовано направити банку (http://www.mil.gov.ua/content/other/example_bank.pdf).

В особливий період з моменту оголошення мобілізації до часу введення воєнного стану або до моменту прийняття рішення про демобілізацію надання військовослужбовцям щорічних основних **відпусток** здійснюється за умови одночасної відсутності не більше 30 відсотків загальної чисельності військовослужбовців певної категорії відповідного підрозділу.

Військовослужбовцям надаються щорічні основні відпустки із збереженням грошового, матеріального забезпечення та наданням грошової допомоги на оздоровлення у розмірі місячного грошового забезпечення. Тривалість щорічної основної відпустки для військовослужбовців, які мають вислугу в календарному обчисленні до 10 років, становить 30 календарних днів; від 10 до 15 років – 35 календарних днів; від 15 до 20 років – 40 календарних днів;

понад 20 календарних років – 45 календарних днів. Час для проїзду до місця проведення зазначеної відпустки і назад не надається. Святкові та неробочі дні при визначенні тривалості щорічних основних відпусток не враховуються. Щорічна основна відпустка надається протягом календарного року.

В особливий період під час дії воєнного стану військовослужбовцям можуть надаватися відпустки за сімейними обставинами та з інших поважних причин із збереженням грошового забезпечення тривалістю не більш як 10 календарних днів.

Не припиняється **виплата пенсій** пенсіонерам, у разі призову їх на військову службу під час мобілізації, на особливий період на час такої служби.

Збережено розмір пенсій офіцерам запасу, які призвані під час мобілізації. При демобілізації цим офіцерам пенсія буде збільшена з урахуванням нових посад, військових звань та додаткової вислуги років. Якщо ж новий розмір пенсії у офіцерів буде нижчим за розмір, який вони отримували в мирний час, виплата їм пенсії здійснюється у раніше встановленому розмірі.

Право на виплату **одноразової грошової допомоги** у разі загибелі (смерті) військовослужбовця або втрати працездатності.

Одноразова грошова допомога призначається і виплачується:

- у разі загибелі (смерті) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві – 609 тис. грн. (500-кратний прожитковий мінімум, встановлений законодавством, у 2014 році – 1218 грн.).

Допомога виплачується рівними частками між особами, які мають право на її отримання. У разі відмови якоїсь з осіб від отримання одноразової допомоги її частка розподіляється між іншими особами, які мають право на її отримання;

- у разі встановлення військовослужбовцю, особі звільненій з військової служби інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого ним під час виконання обов'язків військової служби або внаслідок захворюван-

ня, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби:

за 1 групу – 304,5 тис. грн. (250-кратний прожитковий мінімум);

за 2 групу – 243,6 тис. грн. (200-кратний прожитковий мінімум);

за 3 групу – 182,7 тис. грн. (150-кратний прожитковий мінімум);

– у разі встановлення військовослужбовцю, особі звільненій з військової служби інвалідності, що настала в період проходження військової служби, або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності не пізніше ніж через три місяці після звільнення її з військової служби чи після закінчення тримісячного строку, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби:

за 1 групу – 146,2 тис. грн. (120-кратний прожитковий мінімум);

за 2 групу – 109,6 тис. грн. (90-кратний прожитковий мінімум);

за 3 групу – 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум);

- у разі встановлення військово-зобов'язаному або резервісту інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження цих зборів, служби у військовому резерві:

за 1 групу – 146,2 тис. грн. (120-кратний прожитковий мінімум);

за 2 групу – 109,6 тис. грн. (90-кратний прожитковий мінімум);

за 3 групу – 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум);

- у разі часткової втрати працездатності військовослужбовцю, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби без встановлення інвалідності – у розмірі, що визна-

чається у відсотках від 85,3 тис. грн. (70-кратний прожитковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється медико-соціальними експертними комісіями (МСЕК);

- у разі часткової втрати працездатності військовослужбовцем строкової військової служби, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) у період проходження військової служби – у розмірі, що визначається у відсотках від 60,9 тис. грн. (50-кратний прожитковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється МСЕК;
- у разі часткової втрати працездатності військовозобов'язаним або резервістом, призваного на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, який отримав поранення (контузію, травму або каліцтво) під час виконання обов'язків військової служби без встановлення інвалідності – у розмірі, що визначається у відсотках від 60,9 тис. грн. (50-кратний прожит-

ковий мінімум) залежно від ступеня втрати працездатності, який встановлюється МСЕК.

Розмір прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 2014 рік складає 1218 гривень.

Таким чином, на цей час розмір допомоги не залежить від військового звання, посадового окладу та вислуги років військовослужбовця, що є соціально справедливим.

Виплата одноразової допомоги **не здійснюється** якщо загибель (смерть), поранення (контузія, травма або каліцтво), інвалідність або часткова втрата працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста є наслідком: вчинення ним злочину або адміністративного правопорушення; вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного чи токсичного сп'яніння; навмисного спричинення собі тілесного ушкодження, іншої шкоди своєму здоров'ю або самогубства (крім випадку доведення особи до самогубства, встановленого судом); подання особою завідомо неправдивих відомостей для призначення і виплати одноразової допомоги.

З 03 липня 2014 р. до Закону України «Про освіту» внесено зміни щодо **гарантій для студентів, аспірантів, педагогічних, науково-педагогічних працівників**, мобілізованих на особливий період, відповідно до яких за цими особами зберігається місце навчання на період проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період; надається відстрочка на складання екзаменаційної сесії та державної атестації у навчальних закладах; за студентами, аспірантами, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, зберігаються додаткові види соціального і матеріального забезпечення, передбачені цим Законом.

Особи, які були призвані на строкову військову службу в період навчання у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації, при звільненні з військової служби **зараховуються для продовження навчання** до того навчального закладу, де вони навчалися до призову на військову службу, незалежно від форми навчання.

Держава окремо посилила соціальний захист осіб, що брали безпосередню участь в антитерористичній операції.

З 1 липня 2014 року відповідно до пункту 19 статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» **учасниками бойових дій визнаються**: військовослужбовці (резервісти, військовозобов'язані) та працівники Збройних Сил України, Національної гвардії України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції, а також працівники підприємств, установ, організацій, які залучалися та брали безпосередню участь в антитерористичній операції в районах її проведення у порядку, встановленому законодавством.

Порядок надання статусу учасника бойових дій цими особам, категорії таких осіб та терміни їх участі (забезпечення проведення) в антитерористичній операції, а також райони антитерористичної операції визначає Кабінет Міністрів України.

20 серпня 2014 року постановою Кабінету Міністрів України № 413 затверджено По-

рядок надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення.

Підставою для надання особам статусу учасника бойових дій є: документи про безпосереднє залучення до виконання завдань антитерористичної операції в районах її проведення, направлення (прибуття) у відрядження до районів проведення антитерористичної операції, їх перебування в таких районах з метою виконання завдань із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України шляхом безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення (витяги з наказів, директив, розпоряджень, посвідчень про відрядження, журналів бойових дій, бойових донесень, дислокацій, книг нарядів, графіків несення служби, звітів, зведень, донесень, матеріалів спеціальних (службових) розслідувань за фактами отримання поранень).

Рішення про надання статусу учасника бойових дій приймається міжвідомчою комісією з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій (далі – між-

відомча комісія), яка утворюється Державною службою у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції

Учасникам бойових дій згідно зі статтею 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» надаються понад 20 різних видів пільг, найбільш важливими з яких є такі:

- безплатне одержання лікарських засобів за рецептами лікарів, першочергове безплатне зубопротезування, безплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням; користування при виході на пенсію чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах та першочергова госпіталізація; виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати;
- 75-процентна знижка квартирної плати та вартості комунальних послуг; позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів

- безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості; безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом;
- використання чергової щорічної відпустки у зручний час, а також одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік; переважне право на залишення на роботі;
- першочергове забезпечення жилою площею. Учасники бойових дій, які дістали поранення, контузію або каліцтво забезпечуються жилою площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік. Першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, одержання позики на будівництво з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва;
- щорічна разова грошова допомога до 5 травня.

Уряд створив **Державну службу з питань ветеранів та учасників антитерористичної операції**, до повноважень якої віднесено соціальне забезпечення ветеранів та учасників АТО, в тому числі їх реєстрація, працевлаштування, медична та психологічна реабілітація, а також забезпечення житлом сімей, які залишилися без годувальника.

Місцеві управління земельних ресурсів сприяють учасникам АТО в **отриманні земельних ділянок**. Учасники АТО можуть отримувати ділянки з земель державної власності (в межах областей) або комунальної власності (в межах населених пунктів) у таких розмірах:

- для ведення фермерського або особистого селянського господарства – до 2 га;
- для ведення садівництва – до 0,12 га;
- для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибної ділянки) – до 0,25 га у селах, до 0,15 га – у селищах та до 0,10 га – у містах;
- для індивідуального дачного будівництва – до 0,10 га;

- для будівництва індивідуальних гаражів – до 0, 01 га.

Учасники АТО, зацікавлені в одержанні земельних ділянок у власність, подають до органу виконавчої влади або місцевого самоврядування за місцезнаходженням ділянки (до сільських, селищних, міських рад – для отримання ділянок з земель комунальної власності; до районних держадміністрацій – для отримання ділянок з земель державної власності): клопотання довільної форми (у ньому визначається розміри та цільове призначення ділянки); графічні матеріали, в яких зазначається бажане місце розташування ділянки; документ, що підтверджує участь в антитерористичній операції (посвідчення, довідка, наказ тощо).

Якщо особа бажає отримати земельну ділянку для ведення фермерського господарства – крім згаданих вище документів необхідно також подати документи, що підтверджують досвід роботи у сільському господарстві або наявність освіти, здобутої у аграрному навчальному закладі.

Дострокове присвоєння військових звань

З метою заохочення військовослужбовців, які залучаються до проведення антитерористичної операції, Президентом України 19 травня 2014 року видано Указ № 480, згідно з яким, зокрема, Міністерству оборони України дозволено під час проведення антитерористичної операції присвоювати в порядку заохочення військовослужбовцям – учасникам антитерористичної операції чергові військові звання до полковника (капітана 1 рангу) включно незалежно від займаної посади та строків вислуги у відповідному званні.

3. Соціальні гарантії членам сімей військовослужбовців

Членам сімей військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, гарантується соціальний захист.

Члени сімей військовослужбовців мають **переважне право при прийнятті на роботу і на залишення на роботі** при скороченні чисельності або штату працівників, а також на першочергове направлення для професійної підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки з відривом від виробництва та на виплату на період навчання середньої заробітної плати.

Дружинам (чоловікам) військовослужбовців виплачується за місцем роботи **грошова допомога** в розмірі середньомісячної заробітної плати при розірванні ними трудового договору у зв'язку з переведенням чоловіка (дружини) на службу в іншу місцевість. При тимчасовій втраті працездатності листки непрацездатності оплачуються дружинам (чоловікам) військовослужбовців у розмірі 100 відсотків середньомісячної заробітної плати незалежно від страхового стажу.

Місцеві ради працевлаштовують у першочерговому порядку дружин військовослужбовців строкової служби у разі їх звільнення при скороченні чисельності або штату працівників, при ліквідації, реорганізації або перепрофілюванні підприємства, установи, організації; надають позачергово місця дітям військовослужбовців та дітям військовослужбовців, які загинули чи померли або пропали безвісти під час проходження служби, у дитячих закладах за місцем проживання; забезпечують відселення із закритих та віддалених від населених пунктів військових гарнізонів військовослужбовців, звільнених в запас або у відставку.

Вдова (вдівець) загиблого або померлого військовослужбовця, а також дружина (чоловік) військовослужбовця, який пропав безвісти під час проходження військової служби, у разі якщо вона (він) не взяла (не взяв) інший шлюб, та її (його) неповнолітні діти або повнолітні діти – інваліди з дитинства, батьки військовослужбовця, які перебували на його утриманні, мають право на пільги, передбачені цим Законом.

За військовослужбовцями, захопленими в полон або заручниками, а також інтернова-

ними в нейтральних державах або безвісно відсутніми, зберігаються **грошове та інші види забезпечення**. Сім'ям зазначених військовослужбовців щомісячно виплачується грошове забезпечення, в тому числі додаткові та інші види грошового забезпечення, в розмірах, що встановлені військовослужбовцю на день захоплення його в полон або заручником, інтернування в нейтральних державах або безвісної відсутності. Це не поширюється на військовослужбовців, які добровільно здалися в полон.

Грошове забезпечення виплачується таким членам сімей військовослужбовців: дружині (чоловіку), а в разі її (його) відсутності – повнолітнім дітям, які проживають разом з нею (ним), або законним представникам (опікунам, піклувальникам) чи усиновлювачам неповнолітніх дітей (інвалідів з дитинства – незалежно від їх віку), а також особам, які перебувають на утриманні військовослужбовців, або батькам військовослужбовців рівними частками, якщо військовослужбовці не перебувають у шлюбі і не мають дітей. При цьому виплата грошового забезпечення цим членам сімей здійснюється до повного з'ясування обставин захоплення військово-

службовців у полон або заручниками, інтернування військовослужбовців або їх звільнення, або визнання їх у встановленому законом порядку безвісно відсутніми чи померлими. У всіх випадках виплата грошового забезпечення здійснюється не більше ніж до дня виключення військовослужбовця зі списків особового складу військової частини.

Військовослужбовцям, а також звільненим з військової служби особам, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та членам їх сімей, які перебувають на їх утриманні, батькам та членам сімей військовослужбовців, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження військової служби, надається 50-відсоткова **знижка плати за користування житлом** (квартирної плати) та плати за комунальні послуги (водопостачання, газ, електрична, тепла енергія та інші послуги) в жилих будинках усіх форм власності в межах встановлених норм, передбачених законодавством.

Особам, звільненим з військової служби, які стали інвалідами під час проходження військової служби, надається 50-відсоткова **знижка плати за встановлення і користування квартирним телефоном.**

Пільги, передбачені абзацом першим цього пункту, надаються військовослужбовцям і членам їх сімей, які перебувають на їх утриманні, за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Особа, у якої один з батьків є військовослужбовцем, який має вислугу в календарному обчисленні 20 років і більше, особа, у якої один з батьків є громадянином, звільненим з військової служби за віком, за станом здоров'я чи у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, вислуга років у календарному обчисленні якого становить 20 років і більше, особа, у якої один з батьків є військовослужбовцем, який став інвалідом внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням військової служби, користується переважним правом зарахування до військових ліцеїв, ліцеїв з посиленою військовофізичною підготовкою, до вищих військових навчальних закладів та вищих навчальних за-

кладів, які мають військові навчальні підрозділи, за умов успішного складання іспитів та відповідності іншим вимогам і правилам прийому до цих навчальних закладів, протягом трьох років після здобуття необхідного для вступу рівня загальної середньої освіти.

Особа, у якої один з батьків (усиновлювачів) був військовослужбовцем, який загинув чи визнаний судом безвісно відсутньою особою при виконанні ним обов'язків військової служби, протягом трьох років після здобуття відповідної загальної середньої освіти зараховується поза конкурсом за особистим вибором спеціальності до державних і комунальних вищих та професійно-технічних навчальних закладів України для навчання за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів.

Дітям військовослужбовців за місцем проживання їх сімей у першочерговому порядку надаються **місця у загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладах** і дитячих оздоровчих таборах незалежно від форм власності.

Допомога на поховання. Батькам та неповнолітнім дітям, а також дітям – інвалідам з дитинства (незалежно від їх віку) військовослужбовців, які загинули чи померли або пропали безвісти в період проходження військової служби, державою виплачується **одноразова грошова компенсація** в розмірі суми державного страхування військовослужбовців з урахуванням коефіцієнта індексації грошових доходів.

Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті) військовослужбовця призначається і виплачується у розмірі 500-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб.

Поховання учасників бойових дій здійснюється безоплатно для виконавця волевиявлення померлого або особи, яка зобов'язалася поховати померлого. При цьому Збройні Сили України мають надавати допомогу в проведенні поховання померлих сім'ям, батькам або іншим особам, які зобов'язалися поховати померлих військовослужбовців, які померли під час проходження служби (виконання службових обов'язків), компенсують матеріальні витрати на ритуальні послуги та на спорудження надгробків.

Гарантії соціального захисту членам сімей військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби, інших осіб, які мають право на пенсію.

Членам сімей військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби, інших осіб, які мають право на пенсію, які загинули (померли) внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних при захисті Батьківщини, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи або виконанні інших обов'язків військової служби (службових обов'язків), або внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях та підпільних організаціях і групах, визнаних такими законодавством України, ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи чи участю у бойових діях у мирний час, які є непрацездатними та перебували на утриманні загиблого (померлого) годувальника (при цьому дітям та іншим особам, зазначеним в абзаці другому статті 30 цього Закону, незалежно від того, чи перебували вони на утриманні загиблого (померлого) годувальника, – 70 процентів грошового забезпечення (заробітної плати) загиблого (померлого) годувальника на одного непрацездатного члена сім'ї.

Якщо на утриманні загиблого (померлого) годувальника перебували двоє і більше членів сім'ї, пенсія призначається у розмірі 90 процентів грошового забезпечення (заробітної плати) загиблого (померлого) годувальника, що розподіляється між ними рівними частками, але не менше ніж 40 процентів на кожного непрацевдатного члена сім'ї. У таких самих розмірах, незалежно від причини смерті годувальника, обчислюються пенсії членам сімей померлих інвалідів війни та членам сімей, до складу яких входять діти, які втратили обох батьків.

Також передбачено, що особи, яким раніше призначено пенсію в разі втрати годувальника відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», мають право на перерахунок пенсії.

Нормативно-правова база

(рекомендовано до самостійного ознайомлення)

1. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 в редакції від 08.06.2014 р.
2. Закон України «Про військовий обов'язок та військову службу» від 25.03.1992 р., в редакції від 17.05.2014 р.
3. Закон України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» від 09.04.1992 р. в редакції від 08.06.2014 р.
4. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» від 21.10.1993, в редакції від 08.06.2014 р.
5. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994, в редакції від 19.04.2014 р.
6. Кодекс Законів про працю України від 10.12.1971 в редакції від 08.06.2014 р.
7. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення оборонно-мобілізаційних питань під час проведення мобілізації» від 20.05.2014 р.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2013 р. № 975 «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві».
9. Указ Президента України від 01.05.2014 р. № 447/2014 «Про заходи щодо підвищення обороноздатності держави».

